

СРЕТЕН ВУКОСАВЉЕВИЋ

(1881—1960)

Кратко време после свог избора за доживотног почасног председника Српског социолошког друштва Сретен Вукосављевић је умро. Умро је у дубокој старости (скоро 80 година), али још у пуној научној и радној снази и у јеку рада. Умро је у време кад је био при крају стварања једне величанствене синтезе свог дугогодишњег неуморног истраживања нашег сељачког друштва, када је с пуним стваралачким замахом уобличавао једну магистралну социологију нашег села — такав социолошки систем коме у тој области има мало премца и у светској науци. На жалост, смрт је била бржа и уграбила је ствараоца пре но што је дело завршио. Али она није могла спречити да најглавније буде створено — она је само спречила да дело буде потпуно и до краја довршено, да блиста у својој изворној народној снази и свежини, да буде и уметнички беспрекорно као што је научно, садржински.

Поред великог низа мањих радова и изобиља чланака често од велике научне и историске вредности, Сретен Вукосављевић је привео крају своју велику тетралогију нашег сељачког друштва. Прву књигу овог великог дела о историји нашег сељачког друштва, *Организовање сељачке земљишне својине*, он је објавио. Рукопис друге књиге, *Организовање сељачког насеља*, предат је давно Српској академији наука и надати се да ће Вукосављевићева смрт бити за Академију подстрек да ово дело објави. Вукосављевић је умро радећи на завршавању треће књиге — *Организовање сељачких радова*, па се може надати да ће и она бити објављена, иако недовршена, без велике штете за своју основну садржину. Најзад, четврта, са социолошког гледишта можда и најзанимљивија књига, *Друштвене заједнице и облици понашања*, није написана као целина, али има веома много скупљене грађе и написаних појединих делова, тако да ни овде суштина дела није знатно оштећена. На нашим је научним установама и социолошким радницима да се постарају да све ове три књиге буду објављене у најбољем облику и да тако један значајан научни и културни подухват буде приведен крају.

Дело Сретена Вукосављевића је толико значајно и богато да, као и сва велика дела, временом има само да добија а не да губи. Непосредни савременици нису могли схватити сав значај тог дела. Следећа поколења ће из њега црпсти све више, јер је у њему садржан блистав приказ и дубоко научно објашњење једне веома важне стране наше националне егзистенције. Без Вукосављевићевог дела било би скоро немогуће схватити њену суштину, а свакако не тако потпуно као што је он омогућио. Стога ће Вукосављевићево дело, несумњиво, бити уписано у оне тековине наше националне науке и културе где стоје дела као што су Вуково, Богишићево, Џвијићево, с не мање части и значаја.

Многобројним поштоваоцима, пријатељима и ученицима Вукосављевићевим, међу које спада и колектив нашег Правног факултета, чији је професор био, остаје да жале и за Вукосављевићем изванредним човеком, правим примером нашег народног човека, светла лика и чврста карактера, изврсног наставника и учитеља, неисцрпног усменог приказивача нашег народног живота, неупоредивог по богатству искуства, оштрини запажања, мудрости закључивања. Упоредо са значајем његова дела рашће и неоцењива вредност његовог човекољубивог лика.

Р. Лукић